

Sygn. akt II KK 382/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 listopada 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Wiesław Kozielowicz (przewodniczący)

SSN Antoni Bojańczyk (sprawozdawca)

SSN Marek Motuk

w sprawie **D. K.**,

uniewinnionej od zarzutu popełnienia czynu z art. 86 § 1 k.w. w zw. z art. 24 ust. 1 pkt 1 i 3 ustawy Prawo o ruchu drogowym

po rozpoznaniu w dniu 16 listopada 2022 r. w Izbie Karnej,

na posiedzeniu bez udziału stron (art. 535 § 5 k.p.k.),

kasacji wniesionej na korzyść obwinionej przez Prokuratora Generalnego

od wyroku Sądu Rejonowego w Mińsku Mazowieckim

z dnia 27 kwietnia 2022 r., sygn. akt II W 268/21

uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi Rejonowemu w Mińsku Mazowieckim do ponownego rozpoznania.

UZASADNIENIE

W dniu 26 marca 2021 r. do Sądu Rejonowego w Mińsku Mazowieckim wpłynął wniosek Komendanta Powiatowego Policji w Mińsku Mazowieckim o ukaranie D. K. za popełnienie czynu z art. 86 § 1 k.w. w zw. z art. 24 ust. 1 pkt 1 i 3

ustawy Prawo o ruchu drogowym, polegającego na tym, że w dniu 3 października 2020 r. około godziny 11:10 w miejscowości O. droga wojewódzka numer [...], gmina [...], powiat [...] kierując pojazdem marki T. o nr rej. [...] spowodowała zagrożenie bezpieczeństwa w ruchu drogowym w ten sposób, że wykonując manewr wyprzedzania nie zachowała szczególnych środków ostrożności w wyniku czego doprowadziła do zdarzenia drogowego z prawidłowo wykonującym manewr skrętu w lewo pojazdem marki S. o nr rej. [...].

Sąd Rejonowy w Mińsku Mazowieckim, wyrokiem z dnia 27 kwietnia 2022 r., sygn. akt II W 268/21, na podstawie art. 62 § 2 k.p.w. w zw. z art. 5 § 1 pkt 2 k.p.w. uniewinnił obwinioną D. K. od popełnienia zarzucanego jej czynu wobec stwierdzenia, że czyn ten nie zawiera znamion wykroczenia (*pkt I*). Sąd orzekł także o kosztach sądowych (*pkt II*).

Wyrok ten nie został zaskarżony przez strony i uprawomocnił się w dniu 5 maja 2022 r.

Od powyższego wyroku kasację na niekorzyść obwinionej wniósł Prokurator Generalny. Zaskarżył go w całości i zarzucił rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa materialnego i procesowego, tj. art. 10 k.w. i art. 62 § 2 k.p.s.w. w zw. z art. 5 § 1 pkt 2 k.p.s.w., polegające na niedostrzeżeniu, że czyn obwinionej D. K. objęty wnioskiem o ukaranie wyczerpywał jednocześnie znamiona wykroczenia z art. 86 § 1 k.w. i przestępstwa z art. 177 § 1 k.k., co skutkowało bezpodstawnym zaniechaniem orzekania za wykroczenie, a w konsekwencji niezasadnym uniewinnieniem obwinionej od popełnienia czynu z art. 86 § 1 k.w. w zw. z art. 24 ust. 1 pkt 1 i 3 ustawy Prawo o ruchu drogowym.

W konkluzji kasacji skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Mińsku Mazowieckim.

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Kasacja jest oczywiście zasadna, stąd uzasadnione było jej rozpoznanie i uwzględnienie na posiedzeniu w trybie przewidzianym w przepisie art. 535 § 5 k.p.k.

Zaskarżony wyrok zapadł z rażącym naruszeniem przepisów art. 10 k.w., art. 62 § 2 k.p.s.w. w zw. z art. 5 § 1 pkt 2 k.p.s.w. wskazanych w *petitum* kasacji, zaś

naruszenie to miało istotny wpływ na treść orzeczenia objętego nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia.

Problematyka zbiegu przestępstwa i wykroczenia została rozwiązana na gruncie systemu szeroko pojętego systemu prawa karnego (obejmującego odpowiedzialność karną *sensu largo*, tj. odpowiedzialność o charakterze represyjnym przewidzianą przez przepisy Kodeksu karnego i prawa karnego pozakodeksowego, jak i odpowiedzialność o charakterze represyjnym za wykroczenia) w kierunku przyjęcia założenia bazującego na konstrukcji idealnego, rzeczywistego zbiegu przestępstw i wykroczeń. Innymi słowy oceny karnoprawnej czynu stanowiącego jednocześnie wykroczenie i przestępstwo dokonuje się odrębnie (niezależnie) w postępowaniu karnym i w postępowaniu wykroczeniowym, orzekając osobno co do odpowiedzialności za przestępstwo i odpowiedzialności za wykroczenie. Dostrzegając potencjalne ujemne następstwa takiego rozwiązania (pociągającego za sobą „podwójną” odpowiedzialność karną *sensu largo* sprawcy czynu podlegającego ocenie prawnej z perspektywy dwóch reżimów odpowiedzialności penalnej) ustawodawca przewiduje jednak mechanizm niwelujący realne konsekwencje penalne wynikające z ustawowego obowiązku równoległego dokonywania oceny prawnej czynu w pryzmacie przepisów Kodeksu karnego i Kodeksu wykroczeń oraz rozstrzygania w przedmiocie odpowiedzialności karnej i odpowiedzialności wykroczeniowej (art. 10 § 1 k.w.).

W realiach sprawy doszło do rażącego naruszenia przepisu przewidującego obowiązek równoległego dokonania oceny danego czynu poprzez pryzmat przepisów przewidujących odpowiedzialność karną z jednej strony i odpowiedzialność za wykroczenie — z drugiej, a uchybienie to miało istotny wpływ na treść zapadłego orzeczenia zaskarżonego obecnie kasacją. Wprawdzie uzasadnienie wyroku Sądu Rejonowego w Mińsku Mazowieckim z dnia 27 kwietnia 2022 r. nie zostało sporządzone, co w pewnym zakresie komplikuje rekonstrukcję argumentacji, która legła u podstaw zaskarżonego orzeczenia, to jednak analiza przebiegu i wyników postępowania dowodowego poprzedzającego wydanie wyroku zaskarżonego kasacją daje asumpt do uznania, że powodem wydania rozstrzygnięcia uniewinniającego obwinioną D. K. od odpowiedzialności za wykroczenie stypizowane w przepisie art. 86 § 1 k.w. stało się dostrzeżenie przez

sąd, że dokonana w postępowaniu wyjściowa ocena obrażeń doznanych przez pokrzywdzonego S. K. w oparciu o dowód w postaci opinii uzupełniającej sporządzonej przez biegłego chirurga dr n. med. J. R. w dniu 14 stycznia 2022 r. k. 139-140 (obrażenia skutkujące rozstrojem zdrowia najbliższego dla obwinionej na czas nieprzekraczający siedmiu dni) była wadliwa. Obrażenia S. K. będące wynikiem zdarzenia drogowego spowodowanego przez D. K. należy bowiem zakwalifikować jako odpowiadające znamieniu z art. 157 § 1 k.k. (średni uszczerbek na zdrowiu). Tym samym czyn obwinionej należałoby zakwalifikować jako spowodowanie wypadku drogowego z art. 177 § 1 k.k. w zw. z art. 177 § 3 k.k. (w zakresie, w którym czynem tym pokrzywdzony został najbliższy obwinionej), co miałoby wykluczać możliwość pociągnięcia obwinionej do odpowiedzialności za wykroczenie stypizowane w przepisie art. 86 § 1 k.w. (przypuszczalnie na zasadzie przyjęcia przez sąd konstrukcji redukcji wielości ocen karnoprawnych opierającej się na tzw. regule konsumpcji, stosowanej odpowiednio do rzeczywistego zbiegu przestępstw i wykroczeń). Niezależnie od wątpliwości, które wolno wyartykułować pod adresem takiego postąpienia z punktu widzenia implikacji prawnych obowiązywania kodeksowej zasady idealnego zbiegu przestępstw i wykroczeń (odpowiedzialności karnej i wykroczeniowej), wyrażonej w art. 10 § 1 k.w. (od której ustawa nie przewiduje wyraźnych wyjątków) i zasady rozłączności dokonywania ocen karnoprawnych na płaszczyźnie Kodeksu karnego i Kodeksu wykroczeń, godzi się zwrócić uwagę na to, że zaskarżone kasacją rozstrzygnięcie prowadzi w efekcie do powstania niezamierzonego przez ustawodawcę i trudnego do zaakceptowania z powodów natury słusznościowej martwego pola penalizacji sprawców zdarzeń drogowych, w których pokrzywdzonymi są zarówno najbliżsi dla sprawcy (którzy odnieśli obrażenia odpowiadające opisowi ustawowemu z art. 157 § 1 k.k.), jak i osoby dla sprawcy obce, które na skutek zdarzenia spowodowanego przez sprawcę odniosły wyłączenie lekki uszczerbek na zdrowiu. Otóż nie sposób nie dostrzec, że w takim układzie uniewinnienie przez sąd w sprawie o zdarzenie drogowe zakwalifikowane przez uprawnionego oskarżyciela jako wykroczenie z art. 86 § 1 k.w. oparte na odwołaniu się do wyrażnie przez kodeksy nie unormowanej reguły redukcji wielości ocen (reguła konsumpcji) — skoro dotyczy „całościowej” oceny czynu w pryzmacie przepisu art. 86 § 1 k.w. — faktycznie oznacza (art. 177

§ 1 k.k.), wyłączenie możliwości dokonania oceny czynu w perspektywie odpowiedzialności wykroczeniowej i definitywne zablokowanie możliwości stosowania środków reakcji karnej przewidzianych przez Kodeks wykroczeń co do skutków zdarzenia drogowego odnoszących się do osoby obcej dla sprawcy (A. Ł.). Niezależnie od tego należy zwrócić uwagę także i na to, że w takiej sytuacji kwestia ewentualnej odpowiedzialności karnej sprawcy za spowodowanie wypadku drogowego na szkodę osoby najbliższej, o którym mowa w przepisie art. 177 § 1 k.k. w zw. z art. 177 § 3 k.k. rysuje się w sposób wysoce problematyczny, a to z uwagi na znamieny moment procesowy całego zagadnienia. Ewentualne „uruchomienie” odpowiedzialności karnej w takim układzie procesowym warunkowane jest wszak złożeniem skutecznego wniosku o ściganie przez najbliższego-pokrzywdzonego. Tymczasem nie bez racji przyjmuje się w literaturze, że cyt.: „z prawdopodobieństwem graniczącym z pewnością założyć można, że [osoba najbliższa dla sprawcy] wniosku takiego nie złoży” (W. Radecki [w:] M. Bojarski, W. Radecki, *Kodeksu wykroczeń. Komentarz*, Warszawa 2000, s. 399). Niezłożenie wniosku o ściganie sprawcy przez pokrzywdzonego-najbliższego może w efekcie doprowadzić do całkowitego wyłączenia odpowiedzialności o charakterze represyjnym za ryzykowne zachowania w ruchu drogowym, tj. do wyłączenia możliwości uruchomienia środków reakcji penalnej nie tylko na gruncie ustawy wykroczeniowej (odpowiedzialność za wykroczenie z art. 86 § 1 k.w.), ale także na gruncie ustawy karnej (odpowiedzialność karna za występki z art. 177 § 1 k.k. w zw. z art. 177 § 3 k.k.). Wprawdzie jednym instrumentów mających łagodzić konsekwencje zaaprobowania przez ustawodawcę konstrukcji idealnego zbiegu wykroczenia i przestępstwa jest fakultatywna odmowa wszczęcia postępowania lub możliwość umorzenia już wszczętego postępowania w sytuacji równoległości postępowań w przedmiocie wykroczenia i przestępstwa, jednakże zastosowanie takiego rozwiązania wchodzi w rachubę wyłącznie w przypadku, gdy postępowanie karne zostało już prawomocnie zakończone orzeczeniem skazującym (por. art. 61 § 1 pkt 1 k.p.s.w.; toczenie się postępowania karnego stanowi przesłankę fakultatywnego umorzenia postępowania wykroczeniowego tylko wówczas, gdy zawisłe postępowanie jest postępowaniem z oskarżenia publicznego).

Mając powyższe względy na uwadze Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok z uwagi na rażące naruszenie przepisów art. 10 § 1 k.w. w zw. z art. 5 § 1 pkt 2 k.p.s.w. w zw. z art. 62 § 2 k.p.s.w. i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Mińsku Mazowieckim. W postępowaniu ponownym Sąd — uwzględniając zaprezentowane wyżej argumenty — będzie musiał ponownie dokonać oceny prawnej czynu, którego dopuściła się obwiniona D. K. w dniu 3 października 2020 r. na drodze wojewódzkiej nr [...] w O., w przyzmacie odpowiedzialności za wykroczenie stypizowane w przepisie art. 86 k.w.

Na marginesie już tylko wskazać należy, że od daty wydania niniejszego orzeczenia kasatoryjnego na nowo zaczął biec termin przedawnienia zgodnie z art. 45 § 2 k.w., albowiem w dacie orzeczenia kasatoryjnego nie upłynął jeszcze okres przedawnienia karalności. Jest to termin dwuletni, ponieważ w tej sprawie, w okresie roku od zdarzenia, wszczęto postępowanie (por. uchwała siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 7 czerwca 2002 r., I KZP 15/02, OSNKW 2002, z. 7 - 8, poz. 49; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 1 września 2016 r., IV KK 80/16, LEX nr 2272142, Prok.i Pr.-wkł. 2016/11/10, KZS 2016/11/46).